

Det første af anden dels 5 kapitler søger under overskriften »Forskydninger« at fastslå de ændringer, der i årenes løb sket i H. M.'s kulturhistoriske interesser og videnskabelige arbejde. Det konkluderes, at den væsentligste, samlede ændring fandt sted omkring i årene 1930, men det lykkes ikke at give en forklaring på, at et større skifte skete netop da.

Det følgende afsnit »Kaos og orden« er bogens længste. Her forsøger forf. at indpasse H. M.'s arbejde i en overordnet ramme, selvom det ærligt fastslås (s. 73), at H. M. »aldrig for sine læsere klargør de tanker, der ligger bag hans studier«. Der er her dygtigt gennemførte analyser, men materialet forekommer dog ofte for spinkelt at bære de noget bastante konklusioner. Den foreliggende viden om H. M.'s intentioner er nok for usikker til at kunne udfylde den ret håndfast lagte ramme. De summariske opremsninger af mulige inspirationskilder giver heller ikke større konkret klarhed over grundlaget for H. M.'s arbejde. Selvom man altså ikke altid er lige overbevist, er bogens sidste afsnit dog blevet spændende læsning.

Bogen om Hugo Matthiessen er blevet en god gennemgang af en usædvanlig kulturhistorikers liv og virke. Den vil være en uundværlig introduktion til de enkelte bind om hans fotografier, og er samtidig et værdifuldt bidrag til forståelsen af en særpræget forskers arbejde med dansk kulturhistorie. Samtidig kan bogen forhåbentlig inspirere mange til påny at læse H. M.'s værker.

Jørgen Slettebo

Sønderjyske Årbøger 1989, Udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland ved Knud Fanø og Lars N. Henningsen, 607 s.

Sønderjyske Årbøger fejrer hundredåret med en stor mønstring. Det tager sin tid at gennemløbe de mange sider, men belønningerne falder tæt i form af indsigt og udblik. Først og fremmest rummer bindet en række artikler spredt i tid og emnevalg. Årbøgernes egen historie får til indledning ord og tanker med på vejen, hvorefter rækken følger fra forhistorien til nyeste tid. Det giver ikke meget mening af remse denne snes titler op, men man kan da meddele et par iagttagelser. Enhver forudfattet mening om Sønderjyske Årbøger som et i snæver forstand lokalhistorisk tidsskrift bliver hurtigt korigeret. Af gode grunde kan et handelshistorisk emne ikke strejfs, uden at Flensborg kommer ind i billedet. Man bevæger sig ubesværet på tværs af den nuværende grænse, hvorimod det nok er noget af et tilfælde, at en svensk baggrund er fælles for de to erindringsartikler fra grænseegnen – en charmerende genre, som mere stivbenede fagtidsskrifter godt man misunde »årbøgerne«. Den afsluttende artikel af Inge Adriansen og Henrik Fangel om »Lokalhistorisk arbejde i Sønderjylland 1889-1989« må fremhæves, fordi den egentlig burde være obligatorisk læsning for alle, der i arkiv-, museums- eller foreningsregi som fagmand eller fritidshistoriker arbejder med en eller anden lokalitet som udgangspunkt. Samtlige kategorier af rollehavende er behandlet i den 120 sider lange artikel, som får sat mangt og meget på plads, når det gælder udviklingen over de hundrede år – ikke mindst de seneste årtiers græsrødsinitiativer, som har givet »overbygningsforeningerne« problemer med identiteten.

Anmeldelsesdelen forstærker indtrykket af bredde. Generelle historiske værker omtales med særligt henblik på, hvad der har sønderjysk interesse, og bøger med slesvig-holstensk emneafgrænsning hentes lige så selvfølgelig ind sydfra. Hertil knytter sig endvidere kortere anmeldelser under rubrikken »Bognyt«.

»Noter og nyt« rummer først nekrologer, dernæst den lange række af årsberetninger fra museer, arkiver, andre forskningsinstitutioner og foreninger – store som små – og mønstringen slutter med en oversigt over årsskrifter og periodica.

Efter endt gennemlæsning er man temmelig imponeret. Det kan altså stadig lade sig gøre i Sønderjylland, hvad der synes en saga blot på landsplan, hvor Dansk Historisk Fællesforening i alt fald ikke har kunnet fastholde rollen som paraplyorganisation. På og mellem linierne i jubilæumsbindet lægges der ikke skjul på, at der også har været divergerende meninger i Sønderjylland, men på trods af alle brydninger er den foreliggende bog dog et vidnesbyrd om, at det er muligt at samles i det mindste til denne årlige parade. Deltagertallet er stort, men der tegner sig også billedet af en meget flittig trop Tordenskjolds soldater, som i kraft af et stort antal kasketter dukker op en utrolig masse steder. Den hundredårige synes meget livskraftig på sin brede basis og hilses hjerteligt tillykke af den halvandethundredårige, som med sit på én gang bredere og dog snævrere virkefelt nok kan føle at have fået den lettere lod.

Anders Monrad Møller

Dansk billedkunst – fra magi til galleri. Red. Keld B. Jessen, Steffen Hejlskov Larsen og John Mogensen. Seks forskellige forfattere. Systime 1989. 176 sider. Rigt illustreret.

Bogen er tænkt som en indføring i den danske kunsts historie og er en af de bedste. Seks forskellige forfattere giver en stort set homogen behandling ud fra velgennemtænkte kriterier og med det formål at ville vise kunstens funktion i de forskellige perioder. De har valgt at omtale udvalgte værker, som skal repræsentere hele stilretninger, og værkerne er sat ind i en såvel kunsthistorisk som kulturhistorisk sammenhæng.

Det er et ambitiøst projekt at behandle hele vores kunsthistorie på små 200 sider, men læseren/betragteren får en sammenhæng, der er inspireret af Arnold Hausers »Social History of Art«, hvilket er en kvalitet.

En klassisk problemstilling mellem moderne og den ældre historie viser sig uundgåeligt i et sådant oversigtsværk. Det er relativt entydigt at se den romanske og gotiske kunst i forhold til det middelalderlige katolske, feudale samfund, og tilsvarende kan »Kongemagtens billeder 1500-1770« og »Borgerskabets billeder 1770-1870« sættes i relation til de dominerende klasser og deres økonomiske basis. Det er straks sværere med »Ismernes billeder 1914-1960«, der skifter og veksler hurtigere end det kapitalistiske samfunds grundstrukturer og med »Forbrugersamfundets billeder – 1960'erne og fremefter«, hvor popart, politisk kunst, hyperrealisme og vild ekspressionisme vælter rundt imellem hinanden. Det er udtryksformer, der nok kan vurderes som reaktioner på aktuelle strømninger i samfundet eller måske snarest som reaktioner på andre kunstneriske pro-